

A FIATALKORÚAK BÍRÓSÁGÁRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNYJAVASLAT A PARLAMENTI HOZZÁSZÓLÁSOK TÜKRÉBEN

SZIROTA SZILVIA *

Az 1908. évi I. büntetőnovella gyökeresen átalakította a fiatalkorúak büntetőjogi megítélésének elveit, illetve a fiatalkorú elkövetőkkel szemben alkalmazható büntetőjogi szankciók célját és rendszerét. A bűncselekményt elkövető gyermekekkel és fiatalkorúakkal szemben a megmentés és a nevelés gondolata lépett előtérbe. A fiatalkorúakra vonatkozó szabályok büntető eljárás keretében történő alkalmazását a fiatalkorúak bíróságának felállításáról szóló törvény elfogadása biztosította. Megállapítást nyert, hogy a fiatalkorúak bírósága nem csak igazságszolgáltatási, hanem gyermekvédelmi feladatokat is ellátott. Az I. büntetőnovella által Magyarországon a XX. század második évtizedére létrejött a speciális büntető igazságszolgáltatási rendszer, amely a felnőtt elkövetőkhöz képest más elbánásra biztosított lehetőséget.

Kulcsszavak: I. büntetőnovella, fiatalkorúak bírósága, fiatalkorúak nevelése, gyermekvédelem.

In 1908 the first Hungarian criminal novel changed the principles of the judgement of the underage radically and the aims and system of the punitive sanction that can be applied to the underage perpetrators. The thought of saving and education has come into the limelight concerning the children and underage. Passing the law of setting up the juvenile court provided to put the law into operation within the scope of the rules concerning the underage. It was proved that the juvenile court fulfilled not only the task of jurisdiction, but also the task of protection of children. By means of the first criminal novel in the second decade of the 20th century in Hungary the special criminal jurisdiction system was formed providing different treatment to underage compared with the adult perpetrators.

Keywords: the first Hungarian criminal novel, juvenile court, juvenile rearing, protection of children.

A bűncselekmények számának emelkedése és a társadalom egyes rétegeiben jelentős mértékű erkölcsi zuhlás a XIX. század folyamán a gondolkodók figyelmét mindinkább a büntető osztályokra és a fennálló büntetőjogi rendszerek bírálatára terelte. A jogszabályozás új elvei abból indultak ki, hogy a gyermeket és a fiatalkorút egyaránt nevelni kell, akár normális viszonyok között él, akár erkölcsileg veszélyeztetett vagy zuhlásnak indult, akár bűncselekményt követett el. Az Egyesült Államokban szerzett kedvező tapasztalatok alapján hazánkban is a fiatalkorú büntettesekre vonatkozó anyagi jogszabályok kerültek átalakításra.

A fiatalkorú bűnözés alakulása és a gyermekvédelem helyzete közötti összefüggést felismerve a megalkotott I. büntetőnovella¹ koncepciójának egyik legfontosabb újítása volt, hogy törekedett a büntetőjogi intézményrendszer és a szociálpolitikai, gyermekvédelmi intézményrendszer összekapcsolására. Ez a megoldás azon a Fayer László által megfogalmazott tételre alapult, amely szerint „a fiatalkorúak büntetőjoga a gyermekvédelem szank-

* Dr. SZIROTA SZILVIA
PhD-jelölt
Miskolci Egyetem ÁJK, Jogtörténeti Tanszék
3515 Miskolc-Egyetemváros
jszirot@gmail.com

¹ MÁRKUS Dezső: *Corpus Iuris Hungarici* (a továbbiakban: CIH). Franklin társulat, Budapest, 1909.; 1908. évi XXXVI. törvénycikk A büntetőtörvénykönyvek és a bűnvádi perrendtartás kiegészítéséről és módosításáról.

ciós zárköve...”² Az új alapgondolat a bíróságra az eddigőtől teljesen eltérő, új feladatot ruházott. Annak következtében, hogy az anyagi jogszabályok a fősúlyt a bűncselekményt elkövetett gyermekek és fiatalkorúak nevelésére fektették, az alaki jogszabályoknak sem az lett a feladata, hogy a bírót egy-egy vád tárgyává tett tényállás minden apró részletének felderítésére kötelezzék. A fő célt a bíró eljárása során ennek megfelelően megváltoztatták, és az egyéniség³ megismerésére, az elkövető életviszonyainak tanulmányozására helyezték. A bíró nem a cselekmény megtorlását állította előtérbe, hanem a gyermek vagy fiatalkorú megmentése érdekében már intézkedéseket tett. Végül soron a novella a fiatalkorúakkal szemben alkalmazható büntetőjogi, valamint szociálpolitikai intézkedések és intézmények irányító szervévé a fiatalkorúak bíróságát tette. Ennek eredményeként a veszélyeztetett gyermekek és fiatalkorúak megmentésére irányuló új anyagi jogszabályok céltudatos és sikeres alkalmazása nem csak az eljárási jognak gyökeres átalakítását követelte meg, hanem még annál is sürgősebben egy külön bírói szerv alakítását. A gyermekekkel és a fiatalkorúakkal szemben nem a megtorló igazságosság volt az irányadó, hanem a kifejezett nevelési szempontok, amelyek szükségessé tették, hogy a korszak büntető bíróságaitól lényegileg különböző szervezet alkossanak meg ezen elkövetők ügyeinek az elintézésére. Az országgyűlési képviselők, jogászok elsődlegesen társadalommentő és nemzeterősítő feladatot tűztek ki, egy új, speciális bíróságot kívántak jogszabállyal felállítani. A megvalósítás érdekében a magyar törvényhozás előtt számos külföldi példa állt. Elsősorban arra az amerikai gyakorlatra támaszkodtak, ahol a gyermekvédelem és a büntető jogszabályok közt elhelyezett fiatalkorúak bíróságát valójában nem szorosan vett ítélező bíróságnak, hanem a bűncselekményt elkövető gyermekek és fiatalkorúak megmentésére hivatott hatóságnak tekintették. Mindezt Lindsey-nek, a fiatalkorúak denveri bírójának köszönhatték, aki olyan hivatástudattal bírt, hogy ezt a sajátos elkövetői kör felett ítélező bíróságot inkább iskolának, mint törvényszéknek nevezte. Az amerikai törvények többsége a fiatalkorút nem tekintették büntetettnek, csak bűnelkövető, veszélyeztetett és ezért oltalomra szoruló ifjúnak; a felállított bíróság pedig, amely az ilyen ifjú ügyében eljár, nem más, mint az általános népnevelés különleges szerveként funkcionált.⁴

Magyarországon a fiatalkorúak bíróságának intézményét az 1913. évi VII. törvénycikk⁵ hozta létre. Ezen törvény céljaként fogalmazták meg azt, hogy megfelelő szervezeti és eljárási szabályokkal egészítsék ki az 1908. XXXVI. törvénycikk második fejezetében megállapított, és a fiatalkorúak büntetőjogára vonatkozó anyagi jogszabályokat. Ennek jegyében az 1913. évi január hó 24-én, gr. Tisza István elnöklete alatt összeült 435. országos ülésen az elnöki előterjesztések sorában már megtalálható volt a fiatalkorúak bűnügyeiben követendő eljárásról szóló törvényjavaslat. A Képviselőház Balogh Jenő⁶ igazságügyi-miniszter

² FAYER László: *Büntetőpolitikai követelések*. Budapest, 1892, 23.

³ Balogh Jenő, az I. büntetőnovella kidolgozója úgy vélekedett, hogy „nem az a lényeg, hogy a fiatalkorú micsoda minősítés alá eső bűncselekményt követett el, hanem, hogy az egyénisége milyen”.

BALOGH Jenő: *Fiatalkorúak és büntetőjog*. Budapest, Athenaeum Kiadó, 1909, 157.

⁴ Melléklet a 732. számú irományhoz. Indokolás a fiatalkorúak bíróságáról és a fiatalkorúak bűnügyeiben követendő eljárásról szóló törvényjavaslathoz. In: Az 1910. június hó 21-ére hirdetett országgyűlés nyomtatványai. *Képviselőházi irományok*. 728–746, CXXIII–CXXX. sz. XXIV. Budapest, Pesti Könyvnyomda- részvénytársaság, 1913, 732. számú iromány, 102.

⁵ CIH – A fiatalkorúak bíróságáról.

⁶ Korának egyik vezető büntetőjog professzora, 1913. januártól 1917. júniusig igazságügyi miniszter. Több fontos törvény kezdeményezője volt, a fiatalkorúak büntetőjoga mellett a büntetés feltételes felfüggesztése, a börtönügyi igazgatási reformok, a próbára bocsátás, a képviselőházi bíraskodás, a választási törvény, az esküdtszékek hatáskörének korlátozása tárgyában. MTA főtitkára és másodel-

előterjesztése nyomán ismerhette meg: „Tisztelt Ház! Van szerencsém a fiatalok bíróságáról és a fiatalok bűnügyeiben követendő eljárásról szóló törvényjavaslatot (732. számú iromány) indokolásával együtt tisztelettel betervezni s kérem, méltóztassék azt kinyomatni, szétosztani s tárgyalás és előzetes jelentéstétel végett az igazságügyi bizottsághoz utasítani.”⁷ A képviselők éljenzéssel fogadták a benyújtott törvénytervezetet. A házelnök gondoskodott a szöveg kinyomatásáról, amit a tagok közt szétosztották, valamint előzetes tárgyalás és jelentéstétel végett az igazságügyi bizottsághoz tették át a javaslatot.

A bizottság örömmel fogadta a javaslatot, alapelveit a céljának megfelelőnek találta, általánosságban elfogadta; egyes módosításokat csupán a részletekre nézve tett.⁸

Kenedi Géza,⁹ az igazságügyi bizottság részéről a 436. országos ülés¹⁰ napján, 1913. február 24-én, mutatatta be a 732. számú törvényjavaslatra¹¹ vonatkozó ezen jelentést. Azonban annak tárgyalása csak a következő, 1913. február 27-i 437. országos ülésen került a napirendi pontok közé, amely az általános vita keretében nyílt meg. A képviselők lelkesen, „Halljuk! Halljuk!” felkiáltásokkal fogadták az első szót megillető előadót. Kenedi Géza felszólalása elején a jogtudományban több mint tíz esztendeje érvényesülő reformirány jellemzésére helyezte a hangsúlyt, amelynek célja, a felelősségi és a büntetési rendszer részletes átalakítása. Korának kódexeiben érvényesülő ún. avitikus bosszúállási irányt azonban élesen bírálta, amely lényege, hogy súlyos fenyegetésekkel sújtotta a büntetéseket, annak érdekében, hogy a társadalom tagjaira elijesztő hatást gyakoroljon. A felszólaló ezzel szemben a tudományban kriminológiának nevezett szociális reformirányt támogatta, amely arra törekedett, hogy a büntetést célszerű intézkedésekkel megjavítva, egészségesen adja vissza a társadalomnak, másrészt pedig megelőző intézkedésekkel a bűncselekményeket megszüntesse. A büntetőjog-tudományban ezen elvet Beccaria képviselte, aki szerint a büntetőjognak végső és igazi célja, hogy büntetettek ne kövessenek el.¹²

nőkeként nevéhez fűződik a büntető perjog önálló tudományként való elismertetése. *Új magyar életrajzi lexikon*. I. kötet. Budapest, 2001. 350.

⁷ Az 1910–1915 évi országgyűlés képviselőházának naplója, XVIII. kötet. 1913. január 22.–március 15. Bp., Pesti Könyvnyomda – részvénytársaság, 1913, 435. országos ülés, 22. (A továbbiakban: KN. 1913. XVIII. 435.)

⁸ Az igazságügyi bizottság jelentése a fiatalok bíróságáról és a fiatalok bűnügyeiben követendő eljárásról szóló 732. számú törvényjavaslat tárgyában, Az 1910. június hó 21-ére hirdetett országgyűlés nyomtatványai, *Képviselőházi irományok*, 728–746, CXXIII–CXXX. sz. XXIV. kötet. Budapest, Pesti Könyvnyomda – részvénytársaság, 1913, 733. számú iromány, 187. (A javaslat teljes terjedelemben történő ismertetése egy másik tanulmányom tárgykörét képezi.)

⁹ Az igazságügyi bizottság előadója, ügyvéd és budapesti újságíróként a Pesti Hírlap szerkesztője is volt. Jogtudományi íróként a Jogtudományi közlöny, az ügyvédek lapja, a Jog című lapokban publikált. 1896 és 1897 között az igazságügy miniszter megbízásából részt vett a bűnvádi eljárás és sajtójog kodifikációjában. 1910-től 1918-ig kormánypárti színekben országgyűlési képviselő. *Sturm-féle országgyűlési almanach 1910–1915*, Rövid életrajzi adatok az országgyűlés tagjairól. II. rész Képviselőház. (szerk.: Végváry Ferenc–Zimmer Ferenc), Budapest, 1910, 142. (A továbbiakban: Sturm-féle almanach, 1910.)

¹⁰ KN. 1913. XVIII. 436, 24.

¹¹ Törvényjavaslat a fiatalok bíróságáról és a fiatalok bűnügyeiben követendő eljárásról. In: Az 1910. június hó 21-ére hirdetett országgyűlés nyomtatványai. *Képviselőházi irományok*. 728–746., CXXIII–CXXX. sz. XXIV. kötet. Pesti Könyvnyomda, Budapest, 1913, 732. számú iromány, 73.

¹² „A cél tehát nem más, mint megakadályozni a bűnt abban, hogy polgártársainak további károkat okozzon és elejét venni annak, hogy mások így cselekedjenek.” Cesare BECCARIA: *A bűnökről és a büntetésekről*. (Ford.: Madarász Imre), Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 1998, 26.

Kenedi ezt az irányt elsősorban azoknál a fiataloknál kívánta érvényesíteni, akik „serdülő korból kilépve, még nem érték el azt az életkort, amikor az akaratot a megfontolásnak és az erkölcsi tudásnak és tapasztalatnak fékjei korlátozzák és így a beszámíthatóságot teljessé teszik”.¹³ Azonban a legtöbb esetben a környezet hatását tették felelőssé, - amiért a fiatalok büntetése vált, mert az kedvezett az eltévelyedésnek, sokszor az elzúllásnak vagy a végleges erkölcsi romlásnak. Annak érdekében, hogy az ilyen ifjakat a társadalom számára egészségesen, meggyógyultan visszaadják, egyéneket megjavító pótnvelésben kellett részesíteni.

Az előadó méltatta az igazságügy minisztert, hiszen munkásságának köszönhető, hogy ez az Amerikából elindult mozgalom az 1908. évi XXXVI. törvénycikkben, a büntető kódex első novellájában érvényesült. Felsorolta azokat az új intézkedéseket, amelyek a fiatalokra vonatkoztak, velük szemben a bíróság kiszabhatott: elsősorban azt kell megjegyezni, hogy a törvényben felemelték a fiatalok felső korhatárát 18. életévre, továbbá a hazai büntető kódexekben még nem ismert intézkedéseknek egész sorát léptette életbe, úgymint a dorgálást, a próbára bocsátás intézményét, a javító nevelési intézményt. Megállapította, hogy ezek az újítások nem csak a büntető kódexre, hanem az eljárási törvényekre is hatottak, amelynek következtében a jövőben lehetetlennek tartotta azt, hogy a „büntető perrendtartásnak merev és szigorú formái szerinti, gyakran nagyon is hosszadalmas processuális eljárását meghagyhassák a fiatalok nézve is”.¹⁴ Álláspontja szerint tartatatlanná vált, hogy az anyagi és eljárási normák közti jöghézagot az igazságügyi miniszter rendeletekkel pótolta, amelyekkel kiküszöbölni igyekeztek azokat az ellenmondásokat, amelyek a büntetőnovella és a büntető perrendtartás között feszültek. Végleges megoldásukra a törvényhozás által meghozott magasabb szintű jogszabályok keretei között meghatározott új intézkedések váltak szükségessé.

Kenedi Géza kiemelte, hogy hazánkban a fiatalok megmentése érdekében tett rendelkezések nem elmaradtak, hanem a jogalkotói és joggyakorlati munkának köszönhetően sikerült azt is elérni, hogy a külföldiek figyelme felénk fordult, hiszen intézményeinket nem csak tanulmány, hanem még utánczás tárgyává is tették. Mindezt elősegítette az 1901-ben megalkotott két gyermekvédelmi törvény¹⁵, továbbá az 1908. évben a fiatalokra vonatkozó büntetőnovella¹⁶, hiszen az állami javítóintézetek fokozatos fejlesztése és a társadalmi tevékenység közreműködése által igen kedvező állapot állt elő. Mindennek alátámasztására az előadó a kriminalitás köréből kiemelt adatokkal¹⁷ indokolta, hogy kívánatos, hogy egy

¹³ KN. 1913. XVIII. 436. 33.

¹⁴ KN. 1913. XVIII. 436. 33.

¹⁵ A hazai patronage-tevékenységnek széles körű jogszabályi alapjai voltak. PI. CIH – 1901. évi VIII. tc. 2. § az állami gyermekmenhelyre felvett hét éven aluli gyermekekről, CIH – 1901. évi XXI. tc. 2. § a közsegélyre szoruló hét évnél idősebb fiatalokról rendelkezett.

¹⁶ CIH 1908. évi XXXVI. törvénycikk; A „Büntető Novella II. fejezete a gyermek és a fiatalok büntetése kérdésében a legmodernebb eszméket fogadja el és oly helyes alapokra fekteti hazánkban is fiatalok büntetőjogát, melyeken előreláthatólag évtizedekig szilárdan megállhatunk. A Büntető Novellának ez a fejezete az, mellyel hazánk is a büntetőjogi reformállamok sorába jutott.” FINKEY Ferenc: A fiatalok büntetése, *Jogállam. Jog- és Államtudományi Szemle* 1901/I, 648.

¹⁷ A fokozatos fejlesztés következtében 8 állami javítóintézet működött, melyekben összesen 3005 fő fiatalok javító nevelésével foglalkoztak. Továbbá 12 ún. társadalmi patronázs javítóintézetben 598 fő fiatalot javítottak. Mindösszesen 1913-ban tehát 3603 fő megmentésén fáradoztak. További öt – Gyulán, Kassán, Makón kettő, Znívóvár-alján megnyitásra kerülő patronázs-intézetekben még nagyobb számban beteg fiatalok individuumaikat kívánnak gyógyítani. Az ún. patronázsok átmeneti

újabb lépést tegyen előre a „törvényhozás a fiatalkorúak kriminalitásának meggyógyítása terén, továbbá fejlessze azt az intézményt, mely 1908-ban tulajdonképpen félben maradt, valamint megcsinálja az áthidalást is a büntetőnovella és a büntető eljárási törvény közt”¹⁸.

Kenedi a törvényjavaslat sarkpontjának tekintette a fiatalkorúak bíróságait, amelyek a királyi bíróságok szervezetébe illeszkedő és a már meglévő ún. elsőbíróságok keretéből hatáskörileg elválasztott ügybíróságok.

A fiatalkorúak bíráinak jogállásáról is számot adott a felszólalásában: a miniszter által, kiválóságukra, hajlandóságukra és tapasztalataikra tekintettel, három évenként kijelölt egyes bírók lesznek rendelve a fiatalkorúak fölött való törvénykezésre.¹⁹ Továbbá egyazon törvényszék területén belül két vagy több járásbíróságot is egyesíthettek egy és ugyanazon fiatalkorú bíróság hatásköre alatt. Kiegészítette ezeket az intézkedéseket a miniszter által kijelölt fiatalkorúak ügyészeivel. Kinevezte a miniszter a bíróság munkáját segítő pártfogó tisztviselőket, akik a hatáskörükben, a patronázsok pártfogóihoz hasonlóan, hatósági személyeknek tekintettek. A fiatalkorúak bűnügyeiben a királyi törvényszékeknél háromtagú tanácsot, ún. vádtanácsot alakítottak ki a fellebbezési ügyek ellátására.

Az igazságügyi bizottság előadója bemutatta a fiatalkorúak bíráinak egy – nagyon érdekes – hatáskörét, amelyet mint az állami és társadalmi gondviselés megbízott embere akkor tölthette be, amikor a tizenkettedik életévénél fiatalabb kiskorú, azaz gyermek valamely büntetendő cselekményt elkövetett, valamint akkor, amikor a 18 éven aluli fiatalkorú züllés vagy erkölcsi romlás veszélyének volt kitéve. Ilyenkor a bíró a kiskorú erkölcsi megmentése érdekében, az állam egy jótévő megbízottjaként, elrendelhetette ezekre a gyermekekre nézve a nevelő intézkedések sorát: például a fiatalkorúak gyámjának parancsokat adhatott, pártfogóra bízhatta a fiatalkorút, külön helyen vagy intézetben helyezhette el.

A képviselő bemutatta az eljárás bíró általi befejezésének módjait. Az egyik, amikor a bíró az összegyűjtött adatok alapján tárgyalás nélkül véghatározattal intézkedett, mivel a bűncselekményt kevésbé súlyosnak minősítette és a kiskorúval szemben nem volt érdemes eljárni. A közzéadott magán vádat, noha a deliktum fennforgott. Ebben az esetben csakis a nevelő célzatú intézkedéseket és nem büntetést róhatott ki a bíró, elsősorban a dorgálást, a próbára bocsátást. Sem letartóztatást, sem vizsgálati fogságot nem fogantathattak, azonban a bíró a fiatalkorút 15 napra őrizet alatt tarthatta, oly módon, hogy vagy átadhatta valamely patronázsnak²⁰ vagy gyermekmenhelynek, avagy a bírósági helyiségekben is őriztethették, amelynek tartamát egy-egy hónappal a törvényszéki tanács meghosszabbíthatta, és elkülönítve őrizték a többi büntetésektől.

Az eljárás másik befejezési módja a tárgyalás, amelyről a törvény a nyilvánosságot a kiskorú érdekében jelentékenyen korlátozhatta, sőt a bírónak teljhatalmat adott arra, hogy a tárgyalásból ki is zárja. Ebben az esetben a bíró dorgálás, próbára bocsátás, javítónevelés

intézkedéseiben a felekezetek támogatásaira számíthattak. Az állami gyermekmenedékhelyek kb. 50 000 gyermeket tartottak gondjaik alatt.

¹⁸ KN. 1913. XVIII. 437, 34.

¹⁹ KN. 1913. XVIII. 437, 34.

²⁰ A patronage intézmények modern meghatározását Finkey Ferenc: Patronázs-munka és a fiatalkorúak felügyelő hatósága című munkájában találhatók, az alábbiak szerint: „a patronázs szó általában, illetőleg tágabb értelemben jelenti a bajbajutott, akár önhibájukból, akár önhibájukon kívül álló okokból szerencsétlen sorsú embertársaink felebaráti támogatását és segítségét. [...] Különös, illetőleg szorosabb értelemben azonban patronázs alatt rendszerint az elhagyatott, az erkölcsi züllés lejtőjére sodort vagy már bűnelkövető gyermekek, fiatalkorúak és felnőtt büntetettek iránti emberbaráti segítséget, ezeknek a további süllyedéstől való megmentésére irányuló feladatot értjük.” *Magyar Jogi Szemle* 1943/1, 1–16.

helyett már elrendelhetett fogházbüntetést, elzárást és államfogház-büntetést is. Perorvoslattal, fellebbezéssel élhetett minden érdekelt a királyi törvényszék fiataikorúak tanácsa elé, ahol kötelező volt a jogi védelem.

Kenedi beszámolt a fiataikorúak bíróját megillető végrehajtási intézkedésekről, amely esetekben a bírót gyámi és atyai jogkör illette meg, hiszen mindazokat a nevelő és javító intézkedéseket megtehetette, amelyek egy *bonus pater familias* feladatát képezték. Ennek értelmében a bíró maga elé idézhette a kiskorút, felügyelő hatóságát értesíthette, megdorgálhatta, más helyre helyezhette, megrövidíthette a próbára való bocsátás tartamát, megfedhette, utasíthatta a szülőt, hogy a gyereket járassa iskolába vagy őrizet alá helyezhette. Mindezek azt a célt szolgálták, hogy a kiskorú erkölcsi javulása minél teljesebb mértékben és lehetőleg minél enyhébb eszközökkel biztosítható legyen.²¹

Külön előtérbe állította az előadó, hogy olyan rendkívüli intézkedése is van a törvénynek, amely arról is gondoskodott, hogy pénzbüntetést is ki lehessen szabni. A javaslat az elévülésre nézve enyhébb intézkedéseket rendelt és a minisztert felhatalmazta, hogy ha hiányosságot tapasztalna, ne a törvényhozás igénybevételével járjon el, hanem kiegészítő intézkedéseket maga a miniszter is megtehesse.

A fentiekben összefoglalta az igazságügyi bizottság előadója a javaslat lényeges intézkedéseit. Kiemelte, hogy elfogadásával a „törvényhozás és az ország jelentékeny lépést tesz előre az emberiség és a társadalmiasság terén”,²² különösen azért, mert a fiataikorúak bűnözése tárgyában ezek az intézkedések a deliktumok szaporodását tudták feltartóztatni.

A képviselőház ülésén a soron következő felszólaló, Balogh Jenő igazságügyi miniszter a fiataikorúak bíróságának magyar jogrendszerben való kiépítését hangsúlyozta. Nagyon is időszerűnek találta a speciális elkövetői körre vonatkozó igazságügyi szervezet és per jog reformkérdéseit taglaló joganyagnak a hazai jogalkotókkal való elismertetését, különös tekintettel arra, hogy világszerte különösen nagy alapossággal foglalkoztak a fiataikorúak büntetőjogának elkülönült kiépítésével. Kiemelte azt a saját korában érvényesülő szállóigét, amely korukat a gyermek századának nevezte az alapján, hogy a vonatkozó jogszabályokkal szemben az elhanyagolt, veszedelemben lévő fiatalság védelmére a törvényhozások, az államhatalom, annak hatóságai és a társadalom minden téren aktív tevékenységet fejtenek ki.

Magyarországon is kezdetét vette az a jogi munkafolyamat, amely életkor alapján eltérő normák alkalmazását rendelte, mivel 1910-ig sajnálatos módon a fiataikorúak anyagi büntetőjogára, igazságügyi szervezetre és perjogára nézve ugyanazon jogszabályok voltak hatályban, mint a felnőttekre.²³

Azzal magyarázta a miniszter, hogy a fiataikorúak kriminalitásának esetei ijesztő mértékben szaporodtak – sőt, hogy bizonyos államokban például Franciaországban a társadalmi rendet veszélyeztető, nagyon vakmerő és súlyos büntettek elkövetésével foglalkozó bandák fejlődtek ki –, hogy a legtöbb esetben a bűncselekményt elkövetett fiatal nyomban a büntetés kiállása után a toloncházból vagy a fogházból visszakerült ugyanazon környezetbe vagy életviszonyok közé, amelyek romlását és elzüllesztését okozták.²⁴

²¹ KN. 1913. XVIII. 437, 36.

²² KN. 1913. XVIII. 437, 36.

²³ KN. 1913. XVIII. 437, 37.

²⁴ Magyarországon a törvénytervezet megelőző 30 évben a statisztikai adatok szerint kb. 2300 fő a 20 éven aluli elítélt fiataikorúak száma évente, míg a tervezet megelőző korábbi statisztikai adatok szerint 12 000–12 500 az átlag elítélt fiatalok száma. Tehát a kriminalitás megszorozódott, tekint-

A büntetőjog-tudomány fejlődését mutató újabb irányok Balogh szerint az Egyesült Államok és Anglia joganyagának a gyakorlati alkalmazásban abból indult ki, hogy a büntetendő cselekményeknek tényezője, előidéző oka nem egyedül a fiatalok romlottsága vagy gonoszága, hanem bizonyos fizikai, szervezeti hajlandóság. Ugyanis sokszor társadalmi, különösen gazdasági és művelődési okok révén a nagy városokban, ipari központokban, a világvárosok külső peremén az elhagyott, az elzúllás veszedelmének kitett gyermekek és fiatalok tízezreit fejlesztették ki a züllés és a kriminalitás mindennapi jelenségét.²⁵

Kenedihez hasonlóan az individuális bűnelkövetést vizsgáló kriminológia jelentőségét hangsúlyozta, amely a konkrét bűncselekményeket, vagyis a tettet, az elkövetőt, az áldozat milyenségét és az elkövetés körülményeit összességében elemezte. Rávilágított, hogy a korábbi jogszabályok a rövid tartamú szabadságvesztés büntetés alkalmazását helyezték az előtérbe, ami elősegítette, hogy az elkövetők ismét ugyanazon életviszonyok közé jutottak vissza és megint visszakerültek a kriminalitás körébe. Ennek elkerülése érdekében, az új reformirány értelmében meg kellett vizsgálni a bűnözés és kriminalitás összes faktorait és annak függvényében óvó- vagy mentőintézkedést – mint munkára nevelést – alkalmazni, amely az adott esetben és a viszonyokhoz képest legalkalmasabbnak mutatkozott. A miniszter a kriminalitás faktorait megkülönböztette, amelyek vagy szervezeti – erre példaként emelte ki a degenerációs testi elfajulást – vagy részben társadalmi okok, részben a családi környezet, vagy a kereseti viszonyok hatása.²⁶

Álláspontja szerint a hatékony intézkedések további változtatást igényeltek, ugyanis az elkövetők osztályozása és az egyéni elbánás elvének alkalmazása az által érhető el, ha tág hatáskört, szinte tejhatalmat adnak a büntetőbíróságnak és a társadalmi szervezetek önként vállalkozó tagjainak, valamint részben állami kiegészítő orgánumok útján a szükséges ismeretkörrel felruhazzák őket.²⁷

A fiatalok bírójának, a nehéz tisztük betöltéséhez szükséges ismeretek gyakorlati alkalmazása érdekében a miniszter külön tanfolyamot indított, már az adott év májusában szakfőiskolai, természettudósok, pszichiáterek és az embertan művelői, továbbá kriminológusok, büntető szociológusok, gyermektanulmány művelői, pedagógusok közreműködésével.

A fiatalok bírójának munkáját segítették a pártfogó tisztviselők, akiket az államhatalom külön arra a célra alkalmazott, hogy a fiatal egyén viszonyait felkutassa, és már a tárgyalás határnapjáig a határozathozatalhoz szükséges adatokat szolgáltatassák.

A miniszter a fiatalok nevelését célzó intézmények számának emelkedését is kiemelte, és Kenedihez hasonlóan számadatokkal alátámasztotta, hogy az új intézkedések gyakorlati alkalmazásának lehetőségei adottak. Hiszen a törvényjavaslat alap gondolata arra hivatott, hogy „a fiataloknak tízezrei, akik eddig a züllésnek és fogház útján az erkölcsi vagy fizikai elpusztulásnak voltak kitéve, felnövekedjenek mint rendes, békés, a társadalmi

ve, hogy 30 évvel ezt megelőzően 20 éven aluliakat, míg ebben a korban 12–18 életkorúakat vizsgáltak.

²⁵ KN. 1913. XVIII. 437, 38.

²⁶ KN. 1913. XVIII. 437, 39.

²⁷ Balogh Jenő számot adott arról, hogy a gyakorlati munka eredményesen kezdetét vette: budapesti gyűjtőfogházban felállítottak egy megfigyelő intézetet. A degenerált és nem rendes állapotú fiatalok különválasztása érdekében az elkövetők megfigyelését, osztályozását végezték elsősorban Moravcsik Ernő Emil, az Igazságügyi Orvosi Tanács tagjának, Európában elismert jelentős kutatómunkát végzett pszichiáter vezetésével.

rendet tisztelő és egyúttal munkás polgártársaink”²⁸. Ezt a törekvést a legkonzervatívabb jogászok is támogatták, ahogy a legtöbb államban a fiatalok nézve az új eszmék határozottan felismerhető körvonalait látták. Az új rendszer a társadalom elhagyott osztályainak a védelmét alkotta meg, amely a helyesen felfogott társadalmi önérdeteket szolgálta. Ezen zárszavakkal a javaslat alapeszméit elfogadásra ajánlotta, és az igazságügy miniszter beszédét hosszantartó élénk helyeslés, éljenzés és taps követte a képviselőház jobboldalán és a közepén egyaránt.

A meggyőző és tartalmas felszólalást követően az elnök az ülést öt percre felfüggesztette, amelyet szünet után újból megnyitott. Tárgyalást folytatva a szövegre feljegyzett Jakabffy Elemér²⁹ képviselő kapott szót, aki az előzőekben végighallgatott beszéd hatása alatt állt. Ugyanis a társai is helyeselték, hogy a fejtegetések „szinte úgy hangzottak, mintha nem is miniszter, hanem apostol ajkairól hangzottak volna, aki évtizedes munkásságának, lelkesedésének eredményét a megvalósulás előtt látja.”³⁰

Jakabffy úgy vélte, aki „végigolvasta ezt a törvényjavaslatot, aki végighallgatta az előadó úr és a miniszter úr beszédét, az meggyőződhetett arról, hogy itt nem oly alkotásról van szó, amely tisztán szentimentális érzelmességnek köszönheti születését, hanem igenis olyan alkotásról, amely különösképpen hivatott arra, hogy a társadalom jogbiztonságát fenyegető veszélyeket már csirájukban elfojtsa”.³¹

Azonban természetesnek találta, hogy mivel „az ember alapján véve konzervatív lény”, ezért, mint minden radikális kezdésnek, úgy ennek a javaslatnak, valamint már a büntetőnovellában lefektetett gondolatnak is megvannak a bizalmatlan ellenzői. Ezen bíráló személyek felvetették azt, hogy egyrészt amióta a kriminalisztika terére a humánus felfogás belekerült, azóta az elkövetők száma szaporodott. Másrészt, amióta büntetőnovellánk a fiatalokkal szemben különböző, eddig még ismeretlen eljárásokat, intézkedéseket, büntetéseket tett lehetővé, azóta a fiatal bűnözők száma is növekedett. Azonban a hallgatóság figyelmébe ajánlotta, hogy a büntetőnovella életbelépése óta rendelkezett a büntető jogunk statisztikai adatokkal, valamint a novella alapján vált ismertté, hogy az egyes bíróságok milyen büntetéssel sújtották a fiatalok bűnözőket.

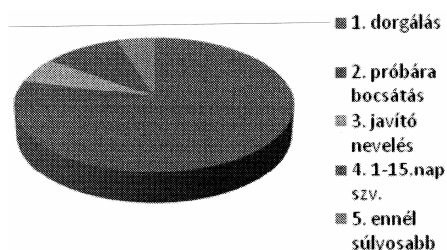
A következő ábrák érzékeltetik, hogy a büntető novella nyomán a fiatalok elkövetőkkel szemben a bíróságok túlnyomó részt - a statisztikai adatok nyomán egyértelműen megállapítható, hogy a járásbíróságok az elkövetők 85%-ára, míg a törvényszékek azok 65%-ára javítást, nevelést szolgáló büntetést szabtak ki.

²⁸ Néhány év alatt megháromszorozódtak a nevelésre alkalmas helyek száma. 1909-ben 980 fő fiatalok elhelyezéséről tudtak intézményekben gondoskodni, 1910-ben 3200-ra emelkedett a férőhelyek száma: állami javítóintézetekben, társadalmi egyesületek intézeteiben. Köszönhető ez annak, hogy a társadalmi szervezkedés nyomán kb. 60 új egyesület alakult az ország különböző vidékein.

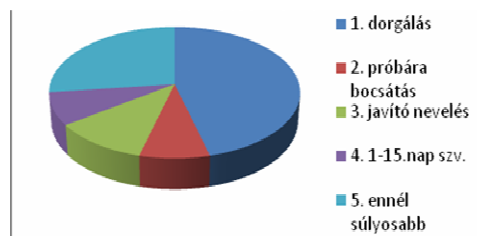
²⁹ Ügyvédi irodája mellett, 1910 és 1918 között a nemzeti Munkapárt színeiben országgyűlési képviselőként az igazságügyi bizottság tagja. *Sturm-féle almanach*, 1910, 306.

³⁰ KN. 1913. XVIII. 437, 40.

³¹ KN. 1913. XVIII. 437, 41.

1. ábra. Királyi járásbíróságok általi büntetési nemek

2. ábra. Királyi törvényszékek általi büntetési nemek

Forrás: 1911. évi statisztikai adatok. *Képviselőházi Napló*, 437. számú ülés. 41.³²

Jakabffy képviselő számadatokkal támasztotta alá azt, hogy korának bíróságai a gyakorlati életbe már beépítették azt az új elvet, hogy a fiatalok büncselekményét nem megtorolni vagy a fiatalokat nem elrettenteni kell, hanem lehetőleg meg kell javítani.³³ Ugyanakkor arra a következtetésre is jutott, hogy az új intézményt, a próbára bocsátást nem szívesen alkalmazták, tekintve azt, hogy amíg a járásbíróságok 72 fő fiatal bűnözőt ítéltek dorgálásra, addig csak 7 főt bocsátottak próbára. Abban látta ennek a magyarázatát, hogy ismerve különösen a vidéki bíróságoknál teremtett lehetőségeket, még az ítéletben meghozott próbára bocsátást, már foganatosításának gyakorlati életben történő ellenőrzését nem tudták véghezvinni.

Mindezekért a javaslat előnyét már abban is látta, hogy ez az új jogszabály képes lehet előmozdítani a dorgálás és a próbára bocsátás intézményének szélesebb körben történő alkalmazását.

Összességében az alábbiakban foglalta össze véleményét: „meg vagyok győződve t. ház, hogy rövid idő múlva mindenki előtt tisztán fog állani, hogy ezzel a törvényalkotással hazánk valóban a kultúra szempontjából jelentékeny lépést tett előre, és hogy hazánk e javaslattal az erkölcsi fejlődés terén hathatós művet alkotott. Éppen ezért fogadom el a törvényjavaslatot.”³⁴ Jakabffy szónoklatát a képviselőház soraiban ülők élénk helyesléssel, éljenzéssel, tapssal és számosan üdvözléssel fogadták.

Szojka Kálmán jegyző Blanár Béla³⁵ képviselőt szólította, aki a tervezet értékelésével nyitotta meg beszédét: „Tisztelt Ház! A tárgyalás alatt álló törvényjavaslat régi, elavult nézeteknek záróköve; új világnézeteknek hajnalhasadása. A büntetőjog átalakulásának átmeneti korszakát éljük. Mindinkább általánosan elterjed s általánosan elfogadottá lesz az a

³² A királyi járásbíróságok az 1911-ben összesen 4884 fiatalokút sújtottak büntetéssel, ebből 72%-át dorgálásra, 7%-át próbára bocsátásra, 6%-át javító nevelésre, 10%-át 1–15 napig terjedő, míg 5%-át ennél hosszabb tartamú szabadságvesztésre ítélték. A királyi törvényszékek pedig 3974 fiatalokút sújtottak büntetéssel, mely 46%-át dorgálásra, 8%-át próbára bocsátásra, 11%-át javító nevelésre, 8%-át 1–15 napig, míg 5%-át ennél hosszabb tartamú szabadságvesztésre ítélték.

³³ KN. 1913. XVIII. 437, 41.

³⁴ KN. 1913. XVIII. 437, 41.

³⁵ Kassa utolsó magyar polgármestere, 1894-ben nyilvános rendkívüli tanár lett a kassai jogakadémián. Andrassy Gyula gróf visszalépése után jelölte a kassai munkapárt és a Justh-párti Éber Antallal szemben megválasztották. Az igazságügyi és kérvényi bizottság tagja. *Sturm-féle almanach*, 1910, 245.

nézet, hogy a büntett morális és szociális betegségnek szimptomatikus megjelenése, akarat, környezet és motívumoknak eredménye. És ha ez a nézet általánosabbá válik és elfogadjatik, akkor feltétlenül át kell alakulnia a büntetési rendszernek, a büntetés céljának is. A büntetés ennél fogva akaratnevelés és környezetjavítás.”³⁶

A képviselőház előtt méltatta az igazságügy miniszter fáradságos munkáját, aki ezeknek az eszméknek régi harcosaként igazán nagy küzdelmeket folytatott és minden erejét, minden ambícióját ezek megvalósításába, érvényesítésébe helyezte. Sőt neki köszönhető, hogy a büntetőnovellában első ízben érvényesíthették ezeket az eszméket.³⁷

Az előtte felszólalókhöz hasonlóan Blanár képviselő is kiemelte, hogy elsősorban az új bírói kar nevelésére szükség van, hogy ne csak azt tudják megállapítani az eléje kerülő személyről, hogy bűnös, hanem arra is terjedjen ki vizsgálódása, hogy meglássa, a beteg, esetleg a környezet által bűncselekményre rávitt embert, akit már nem büntetni, hanem nevelni kell.

A büntetőjogunkban elterjedt új eszmék, elvek szükségessé tették az új eljárás követését is. Éppen ezért a bírónak a terhelt jövője érdekében kellett eljárnia, így az 1900-as évek elejéig hatályban lévő büntetőeljárás elvei már nem érvényesíthetők. A vádelv szerepe változott annak megfelelően, hogy a fiatalok erkölcsi megjavításáról, az eddigi környezetből való kiemeléséről kellett elsődlegesen a büntető eljárás céljának rendelkeznie. Blanár kiemelte, hogy mindezekből következően azonban a korábbi értelemben vett vádlóra alig lesz szükség, de ugyanakkor a védelemmel is hasonló a helyzet. Hiszen a védelemnek addig az volt a célja, hogy a bűntetést alól lehetőleg mentesítse, az új elvek hatására pedig annak érdekében módosult, hogy minél jobban megtalálják azokat az intézkedéseket, amelyek a terhelt megjavítására alkalmasak.

Tehát a törvényjavaslat célja, hogy szeretettel és szívből jövő érzelmekkel nyilvánuljanak meg a jogalkotók és jogalkalmazók egyaránt a fiatalok bűnösök iránt. De az, hogy ez a gyakorlatban hogyan fog érvényesülni, Blanár szerint igen sok tekintetben a patronázs intézménytől függ, amely még csak egyes megyékben ért el kiváló sikereket. Azonban, mivel azok működésétől függ a fiatalok bíróságának helyes eljárása, ezért az államnak és az igazságügy miniszternek kell a legnagyobb gondosságot kifejteni, hogy minden társadalmi intézmény, de különösen a patronázs intézmény fejlődjön. Csak ezek után várhatták, hogy a fiatalok bírósága jó és helyes eredménnyel fog járni a nemzetmentés a társadalom érdekében. A fenti fejtegetések nyomán a képviselő örömmel üdvözölte a törvényjavaslatot és azt mint teljesen helyes gondolat kifejezőjét, elfogadta, társai élénk helyesléssel zárták felszólalását. A következőkben Nyegre László jegyző Popovics Vazul Istvánt³⁸ kérte meg, tartsa meg beszédét, aki képviselő társához csatlakozva, örömmel üdvözölte a törvényjavaslatot. Azonban más megközelítésből vizsgálhatta annak jelentőségét, hiszen elő-

³⁶ KN. 1913. XVIII. 437. 42.

³⁷ KN. 1913. XVIII. 437. 42.

³⁸ 1869-ben Eötvös József báró, vallás- és közoktatási miniszter megbízta a Néplap szerb és horvát kiadásának szerkesztésével, 1868–74-ig pedig több ízben megbízást kapott az állam által kiadott népi iskolai könyveknek szerb átdolgozására. A bécsi és a budai görög keleti egyházmegye (eparchiális iskolai előadója tanfelügyelője) 25 évig. Majd 1883-ban igazgatófelügyelője a budapesti Tökölly-intézetnek, amely igazgatása alatt több mint száz szerb egyetemi ifjút részesített hazafias nevelésben. A magyar országgyűlésre 1896-ban küldték ki először, ahol a horvát ügyekben többször felszólalt. A Horvát-Szlavónországok képviselője a magyar országgyűlésen a mentelmi és összeférhetlenségi állandó bizottságok tagja. Az országos közoktatási tanács tagjává választották. Az 1910-i általános választásokon a nemzeti munkapárt programjával választotta meg. A vízügyi bizottság tagja. *Sturm-féle almanach*, 1910, 393.

zókban felszólalókhöz képest, mivel nem jogász végzettségű politikus volt, egész életpályája alatt a népnevelésnek és a fiatalok nevelésének szentelte munkásságát. Így nem véletlen, a joganyag nevelési momentumát elemezte, és nagyra értékelte, hogy végre elérték, hogy a büntetőjogban a baj gyökerének megismerésére helyezték a hangsúlyt. Eppen ezért meghajolt a „nemes szívű miniszter előtt, aki ezzel a törvényjavaslattal új korszakot alkotott a jurisdikció terén”.³⁹

Popovics széles gyakorlati tapasztalatokat szerzett, hiszen nem csak hazánkban, de külföldön is járt több fiú- és leányjavító intézetben. Arra a következtetésre jutott, hogy célszerű volna az ország nagy javító intézeteit decentralizálni. A javítás sikerét ugyanis abban látta, hogy a családi rendszer által, a családián nevelt romlott fiukat kellő ideig, 16–18–20 évig kell nevelni, de úgy, hogy a javító intézetekbe nem 3–400 fiatal embert zsúfolnának be, hanem inkább kisebb intézetek, 50–60 növendékkel épülnének ki a nagyobb eredmény érdekében. Megvalósítás Popovics szerint akkor zökkenőmentes, ha a zárdák a különböző egyházak kötelékében emberjavító célzattal működnek, javító- és nevelőházakká átalakulva. Ezt a nemes célt minden egyház, így keresztény és az izraelita egyaránt szolgálhatta, mert minden egyházközség hivatott a szegényeket segíteni. Nagyon fontosnak tartotta a képviselő, hogy az egyházak lelkesen karolják fel a patronázs ügyét úgy, hogy ők gondoskodnak az elhagyott és elhanyagolt gyermekek neveléséről. A bíróságok feladatát ezáltal könnyebbé teheték és bíztak nagyobb eredmények elérésében, hiszen vallás, hit segítségével számítottak a bűnbe esett ifjúság számának csökkenésére. Popovics Németország és Svájc javítóintézetei közül a hamburgit és berlinit áttanulmányozta. Élesen bírálta ezekkel szemben a Franciaországban meghonosított szellemet, mely alapján a vallási nevelést a népiskolából és a nevelésből egészen kiküszöbölték. A valláserkölcsei nevelés fontosságát ugyanis abban látta, hogy ennek segítségével az egyház leginkább hozzájárulhat a fiatalság helyes neveléséhez. Zárszóként a képviselő elfogadta a javaslatot. Szólásra többé senki nem volt feljegyezve, így az igazságügyi miniszter nyilatkozott ismét és a képviselőház „Halljuk! Halljuk!” felkiáltásokkal üdvözölték. Balogh Jenő egyrészt megköszönte azt az elismerést, amelyet több szónok a személye iránt és az általa képviselt eszmék iránt tanúsítottak, valamint a vita folyamán Blanár Béla és Popovics képviselők által felhozottakra reflektált. Egyetértett Popovics felvetésével, megerősítette, hogy valóban a társadalmi szervezeteket, az egyházat kell megnyerni az 1907-ben megkezdett patronázs szervezet kiépítése érdekében. Továbbá hangsúlyozta, hogy a fiatalok hatékony megmentése érdekében minél kisebb létszámú fiatal befogadására hivatott intézetet kell létrehozni. Azonban méltatta a már elért eredményeket, hiszen már 14 olyan intézetet tartottak fenn, amelyekben 15–20, illetve maximum 60 fő gyermek elhelyezéséről tudtak gondoskodni úgy, hogy egyéni elbánásban részesültek, az individualizáció folytonos szem előtt tartásával.

Kenedi Géza előadó az elhangzott felszólalások kapcsán felmerült gondolatait még megosztotta a képviselőtársaival. Igen sajnálatosnak találta, hogy a tárgyalt javaslat a házon kívül sok és igazságtalan támadás tárgyát képezte, amihez hozzájárult a kifogásokat kereső ellenzék, amely az ülésen nem volt jelen.

Kiemelte, hogy osztja igazságügyi miniszter nézeteit, így a szigort a nevelés jobbik alkatrészének tekintette és folytonos és állandó munka segíthet a fiatalok botlások kiküszöbölésében, mert csupán az erkölcsi tanítás magában semmit sem ér. Kifejezetten Blanár képviselő figyelmébe ajánlotta, hogy a Kassai Javítóintézetben az ipari tanítás kitűnő eredménnyel folyt, aminek köszönhető, hogy több javított fiatalok hosszabb gyakorlat által képes-

³⁹ KN. 1913. XVIII. 437, 43.

ségeket sajátított el, amiből bért is tudott megszerezni. Ez biztosíthatta, hogy az illetőt megóvják a romlástól.⁴⁰

Egyetértett továbbá Popovics István azon felszólalásával, hogy a javítóintézetek minél inkább decentralizáltan működjenek. Kenedi szerint az ország helyes adminisztrációja szempontjából is szükséges, hogy arányosan osszák el az intézeteket az ország területén.

Mindezen képviselők hozzászólását mérlegelhetette a képviselőház és a házelnök a törvényjavaslat általános tárgyalását követően a tanácskozást befejezettnek nyilvánította. Következett a határozathozatal, amikor a képviselők igennel szavaztak, így kimondta az elnök a határozatot, hogy a ház a fiatalkorúak bíróságáról és a fiatalkorúak bűnügyeiben követendő eljárásról szóló törvényjavaslatot általánosságban a részletes tárgyalás alapjául elfogadta.⁴¹ A legközelebbi 438. számú ülést másnapra, 1913. február hó 28-án, délelőtt tíz órakor tartották, amelynek napirendjére tűzték az általánosságban és részletekben elfogadott törvényjavaslat harmadszori olvasását.⁴² 1913. március 15-én, a 448. országos ülésen, gr. Tisza István elnöklete alatt bemutatták a háznak a főrendiház elnökének átiratait, többek között a fiatalkorúak bíróságáról is, amelyet a főrendiház a képviselőház által megállapított szerkezetben módosítás nélkül elfogadta. Ezt követően a törvényjavaslatot legfelsőbb szentesítés végett őfelségéhez terjesztették fel.⁴³ A királyi leiratot a 449. ülésen, 1913. május hó 5-én felolvasták. Bemutatták a miniszterelnök átiratait, melyek szerint a fiatalkorúak bíróságáról szóló törvényjavaslatot Őfelsége szentesítette, és mint az 1913. évi VII. törvénycikket az országos törvénytár útján kihirdették.⁴⁴ Ezzel a reform jogalkotási munka befejeződött.

Összegzésként megállapíthatjuk, hogy az I. büntetőnovella a legmodernebb eszmékre támaszkodva új alapokra fektette le hazánkban a fiatalkorúak büntetőjogát. Érdeme, hogy amíg az addigi szabályozás szerint „a fiatalkorú büntettest néhány napra lezárták, azután kidobták újból az utcára, ahol (természetesen) folytatta életmódját”,⁴⁵ addig új anyagi jog biztosította, hogy a bíró a fiatalkorúak egyéniségét és viszonyait vizsgálva különbséget tudjon tenni közöttük. A fiatalkorúak bíróságáról megalkotott törvény pedig „intézményes szervezetet bocsátott a fiatalkorúak kriminalitásának leküzdése szolgálatába: a társadalom készséggel nyújt segédkezet az embermentésnek e szép munkájában”.⁴⁶ Mindezen feladatok elvégzése emberek teljes munkaerejét követelte meg, ezért a bíró, akire e feladat megoldása várt, köteles volt a hozzá beosztott pártfogó tisztviselővel és a társadalom patronage szervezeteivel karöltve megismerni a gyermekek és fiatalkorúak erkölcsi veszélyeit, elzüllesztésüknek általános előidéző tényezőit.

⁴⁰ KN. 1913. XVIII. 437, 45.

⁴¹ KN. 1913. XVIII. 436, 33–46.

⁴² KN. 1913. XVIII. 437, 49.

⁴³ KN. 1913. XVIII. 436, 231.

⁴⁴ KN. 1913. XVIII. 449, 4.

⁴⁵ BERNOLÁK Nándor: A modern büntető politika és a társadalom kötelességei. *Magyar Gazdák Szemléje. A Magyar Gazdaszövetség folyóirata*, Budapest, 1908, 4.

⁴⁶ BERNOLÁK Nándor: *Újabb teendőink a bűncselekmények ellen folytatott küzdelemben*. Wessely és Horváth Könyvnyomda, Pécs, 1914, 2.